

1. Kunnan keskeiset toimet

Suunnitelun lähtökohdat

- Vetovoimainen, kaikille soveltuva ikä- ja muistiasumisen piirteitä omaava tulevaisuuden asuminen suunnitellaan ja valjastetaan kunnan myyntivaltiksi ja elinvoiman kasvattajaksi
- Kunnassa ennakoitaan ja varaudutaan ikäystävällisen asumisen tarpeiden kasvuun konkreettisilla toimilla tietoon ja faktoihin perustuen ja asukkaiden tarpeet ja toiveet huomioiden

Asumisen vastuutus

- Asumisesta vastaa määritelty taho ja henkilöt, joilla on vastuu asumisen onnistuneesta poikkitoimialaisesta toteuttamisesta kunnassa (prosessin omistaja ja ohjaaja)
- Vastuutahon toimijat vastaavat asumiseen liittyvästä tiedon hankinnasta, kehittämisestä ja kouluttamisesta sekä asukkaiden tuen kehittämisestä (esim. info, ohjaus ja neuvonta) ja luovat kustannusvaikuttavalle kehitystyölle lyhyen ja pitkántähtäimen tavoitteet

Strategia

- Strategiatyössä luodaan pohja ikääntyneiden asumisen suunnittelulle
- Ohjelmatyö, toteutettavat toimenpiteet, niiden seuranta ja arviointi luovat pohjan tarvelähtöiselle ikä- ja muistiystävällisen asumisen kehittämiseksi

Verkostoyhteistyö

- Asumisen suunnittelu, toteutus ja kehittäminen tehdään laajassa verkostoyhteistyössä (huom, myös muistiyhdistys ja omaishoitajat)
- Ikäihmisten osallisuusrakenteiden kanssa työskennellään tiiviisti (Vanhusneuvosto, Hämeenlinnassa Ikäraati) -> asukkaita tuetaan oman ikääntymisen suunnitteluun

"Punainen lanka"

- Punainen lanka on toimintamalli ja ohjaava raami ikäihmisten asumisen kehittämiseksi kunnassa
- Se ohjaa asuin ja elinympäristöjen toteuttamiseen suunnitellusti koko kunnan alueella
- Työskentely perustuu tietoon, faktoihin ja yhteiseen suunnitteluun monitoimijaisessa verkostotyössä

Alueellinen malli

- Yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa kuntiin luodaan seudulliset/alueelliset mallit, joilla yksi yhteinen rajapinta hyvinvointialueen palvelutuotantoon

2. Asumisen vastuutaho/henkilöt ja asumisprosessin omistajuus

Lähtökohta

- Asumiselle on määritetty vastuutaho/henkilöt, jotka vastavat asumisen prosessin suunnittelusta, toteuttamisesta ja asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta
- Vastuutaho/henkilöt määrittävät kunnan sisällä asumisen tarpeisiin vastaavat toimijat, osoittavat tarpeet toimenkuvien tarkistuksille, ehdottavat tarvittavat prosessit tavoitteineen ja seurantoineen sekä ottavat vastuun prosessin omistajuudesta
- Vastuutaho/henkilöt vastaavat asumisen ja asuinympäristöjen suunnittelusta ja toteuttamisen onnistumisesta ja seurannasta, olemassa olevan rakennuskannan kehittämisestä sekä asumiseen liittyvästä arvioinnista yhdessä muiden vastuuvirkamiesten kanssa

Kunnan sisällä

- Asumisen vastuutaho/henkilöt päivittävät kehittyvän uuden tiedon valossa asumisen tilannetta kunnan päättäjille, strategiatyöhön ja toimialojen suuntaan
- Vastuutaho/henkilöt osallistuvat kunnan strategiatyöhön liittyvien suunnitelmien kirjoittamiseen sekä päivittävät ikääntyneiden asumisen suunnitelmaa
- Vastuutaho/henkilöt ovat aloitteellisia ja esittävät toteutettavaksi erilaisia kunnan tukimahdollisuuksia esim. kunnan oma hissiavustus ja muut rahoituskanavat esteettömyyden ja laadukkaan asumisen tukemiseen

Kunnan ulkona

- Vastuutaho/henkilöt vastaavat ikäihmisten, rakennuttajien ja muiden toimijoiden (esim. kaupunki- ja kyläyhdistysten) asumiseen liittyvien aloitteiden mahdollistamisesta
- Vastuutaho/henkilöt luovat toimintamallit yhteistyön toteutumiseksi eri verkostokumppanien kanssa
- Vastuutaho/henkilöt luovat yhteistyöverkostot: osallisuusrakenteet (Vanhusneuvosto, Hämeenlinnassa Ikäraati), järjestöt, vuokrataloyhtiöt, asoy:t, rakennuttajat
- Vastuutaho/henkilöt kehittävät rakennuskantaa yhdessä Kiinteistöliiton ja asoy –toimijoiden sekä kunnan vuokrataloyhtiöiden kanssa
- Vastuutaho/henkilöt ovat mukana säilyttämässä ja kehittämässä aluekeskusten uusia liiketoimintamahdollisuuksia kuten kauppoja ja kahviloita sekä senioritaloutta

Infon
rakenne
kunnassa

- Vastuutaho/henkilöt vastaavat info, ohjaus ja neuvonta -toimintamallin rakenteellisesta ja sisällöllisestä suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä kehittämistä kunnan sisällä
- Mallissa huomioidaan korjaus- ja muutostyöneuvonta, ikääntyneiden omien aloitteiden tuki, rahoituskanavien mahdollisuudet, yhteyden pito rakennuttajiin ja yleisten ohjeiden/raamin (punaisen langan) päivitys
- Malli palvelee ikäihmisiä ja mm. olemassa olevia asumisen tuottajia, asumisosakeyhtiöitä, rakennuttajia, asumisen kehittäjiä, hyvinvointialueyhteistyötä, alueellista yhteistyötä...

Infon
rakenne
ulospäin

- Vastuutaho/henkilöt vastaavat info, ohjaus ja neuvonta -toimintamallin rakenteellisesta ja sisällöllisestä suunnittelusta ja toteuttamisesta suhteessa hyvinvointialueeseen ja muihin alueen kuntiin
- Vastuutaho/henkilöt määrittävät yhdessä hyvinvointialueen kanssa infon, ohjauksen ja neuvonnan yhteistyöprosessit ja niiden prosessien prosessinomistajuudet
- Asukaslähtöinen ohjauksen prosessi toteutetaan saumattomana ja eteenpäin ohjaavana asukkaan tarpeiden mukaan

Hyvinvoinnin
tuottaja

- Vastuutaho/henkilöt ovat kehittämässä hyvinvointialueen kanssa sekä yhteistyömalleja asumisen ja palveluiden yhdyspinnalla sekä palveluverkon tarvelähtöisyyttä
- Vastuutaho/henkilöt ovat kehittämässä muiden kuntien kanssa asumisen yhteisiä toimintamalleja ja yhtenäisiä rajapintoja suhteessa hyvinvointialueeseen

LOPPUTULEMA: Laadukkaan ikäihmisten asumisen toteutumiseksi on nimetty taho/henkilöt, jotka vastaavat asumisen prosesseista ennakoivasti ja pitkäjänteisesti sekä kunnan sisällä että yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa

3. Strategiatyö

Lähtötilanne

- Kunnan strategiassa asuminen on keskeinen osa hyvinvoinnin toteutumisen määrittelyä
- Kunnassa on päivitetty asunto-ohjelma, jossa ikäihmisten asuminen on laaja-alaista, tarpeisiin vastaavaa ja tulevaisuusorientoituneesti huomioitua
- Osallisuusrakenteet on integroitu yhteistyöhön tiiviisti ja sitovasti (Vanhusneuvosto, Hämeenlinnassa Ikäraati)

Strategian päivitys

- Asumista käsitellään strategiatyöryhmässä -> uuden tiedon kartoittaminen ja hyvinvointialue -yhteistyön hyödyntäminen
- Asuminen on osa hyvinvointisuunnitelmaa ja sen raportointia vuosittain
- Asuminen nostetaan osaksi keskeisiä strategisia tavoitteita hyvinvoinnin lähtökohtana
- Toimenpideohjelmat määrittävät asumisen kehittämisen toteuttamistavat

Suunnitelmat

- Asumisen tilannearvio sisällytetään hyvinvointimittareihin
- Hyvinvointikyselyyn muotoillaan kysymyksiä ikäihmisten hyvinvointisuunnitelmasta
- Asumisen seurantaan laaditaan omat seurantaindikaattorit
- Asunto-ohjelmat sekä ikäpoliittiset ohjelmat päivitetään säännöllisesti

Ohjelmatyö

- Toteuttamisohjelmiin ja niiden tavoitteisiin täsmennetään lyhyen tähtäimen ja pitkän tähtäimen tavoitteet
- Toimenpiteet suunnitellaan poikkihallinnollisesti sekä poikkitoimialaisesti
- Toimenpiteille nimetään vastuuhenkilöt ja seurantaindikaattorit (esim. esteettömien reittien talvikunnossapito)
- Verkostoyhteistyö suunnitellaan poikkisektoraalisesti (julkinen, yksityinen, kolmas ja neljäs sektori)

Arviointi

- Määriteltyjen asumisen seurantaindikaattoreiden toteutumista arvioidaan vuosittain
- Korjaavia toimenpiteitä tehdään välittömästi seurantatulosten perusteella

Merkitys

- Ikääntyneiden asuminen on keskeinen osa kunnan toimintamalleja asukkaiden hyvinvoinnin mahdollistajana ja takaajana.

LOPPUTULEMA: Strategiatyö luo pohjan ikääntyneiden asumisen suunnittelulle

4. Ikäasumista ohjaava malli, ”punainen lanka”

Tausta- kartoitus

- Tehdään tilastokartoitus, jotta saadaan selkeä ja faktaperusteinen kuva ikäihmisten sijoittumisesta ja asumisesta kunnan alueella
- Kartoituksessa hyödynnetään mm. kunnan omia tietokantoja, Tilastokeskuksen Väestötilastopalveluja ja Suomen ympäristökeskuksen YKR seurantajärjestelmää
- Tilastokartoitus Hämeenlinnassa: kaupungin alueilla asuvien ikääntyneiden lukumäärät, sijoittuminen kaupungin alueelle ikäluokittain, asuntokanta eri alueilla, muuttoliike, palveluverkko suhteessa asujaimistoon ja tarkennukset valittujen alueiden osalta

Skenaario- työ suunnitelma

- Tarkastellaan kokonaisuutta ja valitaan 3 erilaista aluetta, joilla laadukkaan ikä- ja muistiystävällisen asumisen toteuttamista kehitetään (Hämeenlinnassa: hyvinvointikeskusympäristö, kaupunginosa ja pitäjätajama)
- Perustetaan omat skenaariotyöryhmät jokaiselle alueelle
- Osallistujat (15-20 henkilöä) kutsutaan huomioiden asiantuntijuus ja eritaustaisuus (mahdollisimman erilaisia toimijoita sekä alueen asukkaita)

Skenaario- työ toteutus

- Toteutetaan skenaariotyöpajat (Hämeenlinnassa 3:lla esimerkkialueella)
- Tutustutaan alueiden ikäihmisille toimivaan asumiseen, esteettömiin asuinympäristöihin ja kulkureitistöihin sekä olemassa oleviin arkea tukeviin lähipalveluihin, harrastus- ja virkistysmahdollisuuksiin
- Perehdytään keskeisiin ikä- ja muistiystävällisyyden piirteisiin sekä niiden toteutumiseen alueilla
- Luodaan näkemykset alueiden vahvuuksista, mahdollisuuksista, haasteiden selättämisestä sekä kehittämissuunnista
- Laaditaan mallisuunnitelma, miten alueiden ikä- ja muistiystävällisyyttä viedään eteenpäin

Kokonais- näkemys

- Tilastokartoitusta hyödyntäen laaditaan kartta, jossa kuvataan ”ikäihmiskeskittymät” ja arkipalveluverkko (kauppakeskittymät)
- Tarkastellaan koko kunnan aluetta skenaariotyökohteissa työstetyn tiedon valossa eli esimerkkialueiden työtä levitetään vastaaville alueille, joilla samoja elementtejä (hyvinvointikeskuksen ympäristö, kaupunginosa, pitäjätajaama)
- Hämeenlinnassa on tehty karttapohjainen kuvaus, joka ohjaa ikäihmisten asumisen suunnittelua, toteuttamista ja rakentamista

Mahdollis- taminen

- Huomioidaan asumisen ja yleisten alueiden suunnitelmissa ikä- ja muistiystävällisyyden toteuttaminen
- Mahdollistetaan erilaisten asumisen hallintamuotojen syntymistä
- Kaavoituksen näkökulmasta karttapohjaisen kuvauksen alueet tulee räätälöidä riittävän avoimiksi, että asumisen ja asuinympäristön tarpeet on helppo huomioida (ns. löysä kaava)
- Kasvat tarpeet liiketiloille huomioidaan (kaupat, apteekit, kahvilat, lounasmahdollisuudet, hyvinvointipalvelut sekä kulttuuri- ja virkistysmahdollisuudet)

”Punainen lanka”

- ”Punainen lanka”:
- ohjaa ikääntyneiden asumiseen liittyviä asuinratkaisuja ja niiden sijoittumista (rakentajat, yhteisöllisen asumisen tuottajat)
- ohjaa järjestöjä ja muita asumiseen ja yhteisöllisyyteen olennaisesti liittyviä tekijöitä oman toiminnan suunnittelussa
- ohjaa liiketoimintaa sijoittumaan asiakkaiden läheisyyteen
- osoittaa hyvinvointialueelle, missä ikäihmisillä on tulevaisuudessa palvelutarpeita sekä miten ja minne palveluverkkoa kannattaa suunnitella

LOPPUTULEMA: Asuin ja elinympäristöjen toteuttaminen tapahtuu suunnitellusti koko kunnan alueella: ”Punainen lanka”